

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinden Etkilenen Çocukların Yaşam Doyumları ve Umut Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Nicel Bir Araştırma*

A Quantitative Research on Investigating the Life Satisfaction and Hope Levels of Children Affected by the February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes

Berra Özçakal¹ Özgür Danışman² Yağmur Soylu³

¹Sorumlu Yazar, Psikolojik Danışman, pd.berraozcakal@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-1086-8925>)

²Araş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, ozgur.danisman@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0001-5855-6413>)

³Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, yagmur.soylu@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-5562-6233>)

Geliş Tarihi: 02.10.2024

Kabul Tarihi: 04.03.2025

ÖZ

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli iki adet yıkıcı deprem meydana gelmiş ve 11 il söz konusu depremlerden etkilenmiştir. Bu çalışmada, deprem bölgelerinde yaşayan ve depremden etkilenen çocukların yaşam doyumları ile umut düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma grubunu 7-18 yaş arası 103 çocuk oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği Kısa Formu ve Çocuklarda Umut Ölçeği kullanılmıştır. Deprem bölgesinde bulunan çocukların ebeveyn onayı sonrasında yüz yüze yapılan bireysel görüşmeler ile veriler elde edilmiştir. Çocukların yaşam doyumları ve umut düzeylerinin, yaş, cinsiyet, kayıp durumu ve deprem sonrası konaklanan yer gibi değişkenlere göre ¹değişimleri Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Yaşam doyumu ve umut arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların yaşam doyumu cinsiyete, yaşanan şehre ve deprem sonrasındaki kayıp durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte; yaşa, deprem sırasında bulunulan şehre ve deprem sonrası konaklanan yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bununla birlikte umut düzeyleri deprem sırasında bulunulan şehre göre anlamlı bir farklılık göstermekte; yaşa, cinsiyete, yaşanan şehre, deprem sonrası konaklanan yere ve depremler sonrasındaki kayıp durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, yaşam doyumu, umut, çocuk.

* Bu araştırma, 12-13 Haziran 2023 tarihleri arasında düzenlenen 2. Uluslararası Ege Sosyal ve Beşerî Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

On February 6, 2023, two devastating earthquakes centered in Kahramanmaraş occurred and 11 provinces were affected by these earthquakes. In this study, it is aimed to examine the relationship between life satisfaction and hope levels of children living in earthquake zones and affected by earthquakes. The study group consisted of 103 children between the ages of 7-18. Multidimensional Student Life Satisfaction Scale Short Form and Hope in Children Scale were used to collect the data. Data were obtained through face-to-face individual interviews after parental consent of the children in the earthquake zone. Changes in children's life satisfaction and hope levels according to variables such as age, gender, loss status and place of accommodation after the earthquake were tested with Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis one-way analysis of variance. Spearman correlation coefficient was used to determine the relationship between life satisfaction and hope. As a result of the study, a statistically significant relationship was found between life satisfaction and hope levels of child participants who had experienced an earthquake. Although life satisfaction of children does not show a significant difference according to gender, city of residence and loss status after the earthquake, it showed a significant difference according to their age, city of residence during the earthquake and place of accommodation after the earthquake. On the other hand, hope levels show a significant difference according to the city where the children live during the earthquake; and it does not show any significant difference according to age, gender, city of residence, accommodation after the earthquake and loss status after the earthquake.

Keywords: Earthquake, life satisfaction, hope, child.

GİRİŞ

Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen yıkıcı depremler toplam 11 ili etkilemiştir. United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) (2023) araştırmalarına göre; 7.7 ve 7.5 büyüklüğündeki depremler; 4.5 milyonu çocuk olmak üzere 13.5 milyon Türk vatandaşını ve 811000’i çocuk olmak üzere 1.7 milyon kayıtlı mülteciyi etkilemiştir. Depremi ardından söz konusu bölgelere çeşitli maddi ve manevi destek sağlansa da depremde bireylerin tüm ihtiyaçlarının karşılanması maalesef mümkün olamamıştır. Bu yıkıcı depremlerden en çok etkilenen gruplardan biri de çocuklar olmuştur. Depremi ardından çocukların barınma, güven, yiyecek, hijyen, eğitim ve oyun ihtiyaçlarının karşılanmasında çeşitli zorluklar yaşanmıştır.

6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli deprem sonrasında yürütülen çalışmalarda; depresyon (Cengiz & Peker, 2023), psikolojik dayanıklılık, travma belirtileri, umut ve iyi oluş (Karabacak Çelik, 2023), psikolojik sağlamlık ve yaşam doyumları (Köse vd., 2023), travmatik stres tepkileri ve sosyal medyaya yansımaları (Kırman, 2023), fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu ve sağlıklı beslenme (Gümüş & Çakır, 2023), psikopatolojik belirtiler (Aksungur & Çakır Aksungur, 2023), kaygı (Karaarslan vd., 2023), korku, çaresizlik, umutsuzluk duyguları ve aktivitelerde zevk kaybı (Cengiz & Peker, 2023), anksiyete bozuklukları, psikotik bozukluklar ve alkol madde kullanım bozukluklar, travma sonrası stres bozukluğu (Yıldız & Akkoyun, 2023) gibi bazı değişkenler ön plana çıkmaktadır. Deprem sonrası daha geniş zaman aralığında yapılan çalışmalar gözden geçirildiğinde ise anksiyete düzeyi, algılanan stres, anksiyete duyarlılığı ve deprem stresiyle baş etme (Uğur vd., 2021), travma sonrasında akut stres bozukluğu ve travma sonrası stres bozukluğu (Kurt & Gülbahçe, 2019), psikolojik iyilik hali (Usta & Yükseler, 2021) gibi travma sonrası ruh sağlığı ile ilişkili problemlerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Özellikle çocuk ve ergenler ile yapılan çalışmalara bakıldığında umut değişkeninin ön plana çıktığı görülmektedir. Umut, bireylerin olumsuz deneyimlerle sağlıklı bir şekilde başa çıkabilmesinde etkili bir faktördür. Umut kavramının birçok tanımı bulunmaktadır. Bazı yazarlar umudu, genellikle geleceğe yönelik, rasyonel düşüncelerle gerçekçi, güçlü bir olumlu beklenti duygusu ile birleşen ve her insanın hayatının bir noktasında yaşadığı bir şey olarak ifade etmiştir (Schrang vd., 2008; Yeasting & Jung, 2010). Bununla birlikte bazı araştırmacılar umudun temel bir ihtiyaç, içgüdüsel, duygusal bir durum, bir biliş, zihin durumu veya eğilim durumu olup

olmadığı konusunda anlaşmazlık yaşamaktadır (Akgül Gök & Arslan Özdemir, 2020; Boddy vd., 2018). Umut bir duygu ve bir biliş olarak özelleştirilmiş ve genelleştirilmiş bir kavram ve değer olarak düşünülmektedir (Akgül Gök & Arslan Özdemir, 2020; Collins, 2015). Kimi görüşler, umudun genellikle umutsuzluktan ortaya çıkan stresli durumlara yanıt olarak güçlü, içgüdüsel ve dönüştürücü bir durum olarak ortaya çıktığına vurgu yapmıştır (Haugan vd., 2013). Umut, gelecekle ilgili düşünce ya da şu anki baş etmeyle ilişkilidir ve bir duygu durumu olarak kategorize edilmektedir. Olumsuz bir bakış açısından olumlu bakış açısına yönelme durumudur ve tinselliğin bir yönüdür (Pargament, 2007). Young ve arkadaşları (2015), umut duygusunu geliştirme ve sürdürmede tinselliğin oldukça önemli olduğunu belirtmiştir (Akgül Gök & Arslan Özdemir, 2020).

Umut ile ilgili yürütülen çalışmalara bakıldığında; Erkan (2010), depresyon yaşayan ve yaşamayan okul öncesi çocukların davranışsal/duygusal sorunlarını karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, öğretmen değerlendirmelerine göre okul öncesi yaş grubunda depresyonu yaşayan ve yaşamayan çocukların arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat cinsiyetin depresyon deneyiminden bağımsız olarak örneklemedeki çocukların sorun davranışları üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler erkek çocuklarda kız çocuklara göre içe yönelim davranış grubunda daha fazla somatik sorun belirtirken kız çocuklarında ise erkek çocuklarına göre dışa yönelim davranış grubunda daha fazla dikkat sorunları bildirmiştir. Depresyon deneyiminin çocukların davranışsal/duygusal problemlerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını ortaya koymuştur. Demirci (2020), 322 ortaokul öğrencisi ile yürüttüğü çalışmada okula bağlılık, refah, umut ve sosyal yeterlilik arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Araştırma; umut ve sosyal yeterliliğin, okula bağlılık ve refah arasındaki ilişkiye tam olarak aracılık ettiğini göstermiştir. Karabacak Çelik (2023), yürüttüğü çalışmada depresyon sonrası travma belirtilerinin iyi oluş ve umut değişkenleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkisinin olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada depresyon sonrası travma belirtilerinin iyi oluş ve umut değişkenleri tarafından anlamlı düzeyde yordandığı belirlenmiştir. Karababa (2020), 639 erken ergen örnekleminde erken ergenlerde uyumsuz mükemmeliyetçilik, umut ve kaygı arasındaki ilişkileri ve uyumsuz mükemmeliyetçilik ile kaygı arasındaki ilişkide umudun düzenleyici rolünü incelemiştir. Uyumsuz mükemmeliyetçilik; bireyin standartları ile performansları arasında algıladığı farkı göstermekte (Slaney vd., 2001; akt. Çetiner & Çelikkaleli, 2023) ve beklenti-performans uyumsuzluğu, kendinden emin olamama, aşırı öz eleştiri ile ilişkilendirilmektedir (Rasmussen & Troilo, 2016; akt. Bekil, 2021). Araştırmada uyumsuz mükemmeliyetçilik, umut ve kaygı arasında anlamlı ilişkiler olduğu ve ayrıca umudun uyumsuz mükemmeliyetçilik ile kaygı arasındaki ilişkiyi düzenlediğini ortaya çıkarmıştır. Araştırmada umudu düşük olan erken ergenler arasında uyumsuz mükemmeliyetçilik ile kaygı arasındaki ilişkinin, umudu yüksek olanlara göre daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur.

Depresyondan etkilenen çocuk ve ergenlerle yapılan çalışmalarda ön plana çıkması gereken önemli psikolojik yapılardan bir diğeri de yaşam doyumdur. Yaşam doyumu; bireylerin belirli yaşam alanları bakımından (yaşadıkları çevre, arkadaş, aile gibi) veya bir bütün olarak kendi yaşamlarından memnun olup olmadıklarına dair yaptıkları genel bilişsel değerlendirme olarak tanımlanabilmektedir. Suldo ve Huebner'a (2006) göre öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan bireylerde yaşam doyumu daha fazla olmakla birlikte olumsuz duygular da olumlu duygulara göre daha az yaşanmaktadır (Çivitci, 2009). Yaşam doyumu, öznel yaşam doyumu ve genel yaşam doyumu olmak üzere iki ayrı boyutta ele alınmaktadır (Huebner vd., 2000). Öznel yaşam doyumu bireyin yaşamına ilişkin bilişsel değerlendirmelerini içerirken genel yaşam doyumu, toplumun çeşitli faktörleri de dahil olmak üzere kendi içinde çeşitli alanları barındırmaktadır (Diener, 1984). Huebner ve arkadaşları (2004) çocuğun algılamış olduğu yaşam kalitesini psikolojik bir güç olarak tanımlamakta ve bu gücün olumsuz davranışları önleyip bireyde olumlu değişimleri beraberinde getirdiğini belirtmektedirler (Çam & Artar, 2014).

Yaşam doyumu ile ilgili yürütülen çalışmalara bakıldığında; Uz Baş ve Yurdabakan (2017) tarafından yürütülen çalışmada yaşam doyumu ile psikolojik sağlık ve okul ikliminin ilişkisi

incelenmiştir. Bu araştırma psikolojik sağlamlık ve okul ikliminin öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı birer yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Araştırmanın okul iklimi alt boyutlarında en güçlü korelasyon öğrenci öğretmen ilişkileri ile yaşam doyumu arasında tespit edilmiştir. Yavaş (2021), ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığı davranışları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlık ve benlik saygısının aracı rolünü incelediği araştırmasında akran zorbalığı davranışları ile yaşam doyumu ve psikolojik sağlamlık arasında orta düzeyde, benlik saygısı arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit etmiştir. Ayrıca çalışmada aracı değişken analizi sonuçlarına göre ise akran zorbalığı davranışları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye, benlik saygısı ve psikolojik sağlamlığın aracılık ettiği ve bu iki değişkenin yaşam doyumunu artırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Pivarc (2023), 10-15 yaş arası çocukların mutluluk/doyum ile neleri ilişkilendirdiğini belirlemek, onların mutluluk duygularıyla hangi faktörlerin ilişkili olduğunu ve yaşam doyumunu nasıl değerlendirdiklerini analiz etme amacıyla Çek ilkokullarına devam eden ve farklı sosyo-kültürel kökenden gelen toplam 954 çocukla yürüttüğü çalışmada; çocukların bakıcıları tarafından kabul edilmediklerini hissetmeleri, kendilerini 'melankolik' olarak tanımlamaları, tek ebeveynli bir ailede yetişmeleri veya çocukluklarını kurumsal bakımda geçirmeleri durumunda mutluluk/memnuniyet anlamlı derecede daha düşük düzeyde belirtilmiştir. Ayrıca çocuklar büyüdükçe mutluluk/tatmin düzeylerinin de azaldığı tespit edilmiş fakat cinsiyetin ve maneviyatın mutluluğu/memnuniyeti yordadığı tespit edilememiştir. Costa vd. (2022) yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin yaşam doyumunun; daha yüksek algılanan yaşam kalitesi, sosyal destekten memnuniyet ve duygusal refah ile ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Varela vd. (2020) 808 ergen ile yürüttükleri çalışmada evde ve toplumdaki güvenlik algılarının yaşam memnuniyeti üzerinde doğrudan etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Afandi vd. (2021) 428 öğrenci ile yürüttükleri çalışmada yüksek başarılı öğrencilerin refah kaynaklarını tanımlamayı amaçlamışlardır. Çalışmada; yüksek başarılı öğrenciler için fiziksel ve psikolojik güvenlik ve öğrencinin kişisel gelişimi için desteğin varlığı olmak üzere refahın kaynağı olarak iki faktörün bulunduğu tespit edilmiştir. Qi ve Wu (2020) yürüttükleri çalışmada, aile gelirinin çocukların duygusal refahı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini ebeveynlerin yaşam tatmininin ve ebeveynlerin duygusal refahının bir fonksiyonu olarak incelemiştir. Çalışmaya göre aile gelirinin; çocukların depresif, umutsuz, çaresiz ve anlamsız duyguları da dâhil olmak üzere duygusal refah sonuçları üzerinde olumlu bir etki yaptığı görülmektedir. Bulgular aile gelirinin ebeveynlerin duygusal refahı ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu ve bu sayede çocukların refahının etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca ebeveynlerin yaşam memnuniyeti, aile geliri ile ebeveynlerin duygusal refahı arasında aracı görevi görmektedir. Yani çalışmaya göre ebeveynler kendi hayatlarından daha memnunsal duygusal sorunlar yaşama olasılıkları daha az olur.

Sahip olunan zihinsel şemalar, bireylerin zorlayıcı yaşam olaylarıyla başa çıkmalarında oldukça önemli bir etkiye sahiptir (Ehlers & Clark, 2000; akt. Aka, 2024). Janoff Bulman'ın parçalanmış varsayımlar (shattered assumptions theory) teorisi; insanların dünyadaki öngörülmesi zor olan olayları anlamlandırabilmek ve tahmin edebilmek için istikrarlı bilişsel yapılara ihtiyaç duyduğunu öne sürmektedir (Aka, 2024). Bu teoriye göre, travma yaşantısı sonrasında bireyler çeşitli zorlanmalar yaşar ve spekülasyon dünyaları zarar görür. Parçalanmış varsayımlar teorisine göre 'dünyanın iyiliği varsayımı', 'dünyanın anlamlılığı varsayımı' ve 'öz değer varsayımı' olmak üzere bireylerin inançlarının temelinde üç varsayım vardır. Dünyanın iyiliği varsayımı; dünyanın güvenli ve iyi bir yer olduğunu ifade etmektedir. Dünyanın anlamlılığı varsayımı; kontrol edilebilirlik, adalet ve bireyin yaşamındaki olayların rastlantısallığını içeren bir varsayımdır. Öz-değer varsayımı ise kişinin kendisini ve davranışlarına dair algılamalarını içermektedir (Aka, 2024). Parçalanmış varsayımlar teorisine göre, insanlar bu temel varsayımlar ışığında hayatlarını anlamlandırıp yönlendirmektedirler (Jonaff Bulman, 1992; akt. Aka, 2024). Bu teoriden yola çıkıldığında; öngörülemez bir olay olarak deprem yaşantısı sonucunda bireylerin dünyaya ilişkin temel varsayımlarının sarsılma ihtimali oldukça artacaktır.

Diğer yandan, bireyin yaşamı boyunca her zaman çeşitli ihtiyaçlarının olması ve bu ihtiyaçları doğrultusunda kendine çeşitli hedefler koyması Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin teorik yapısını oluşturmaktadır (Çoban, 2021). İhtiyaçlar hiyerarşisi; 'fizyolojik, güvenlik, sevgi/ait olma, saygınlık ve kendini gerçekleştirme' olmak üzere beş basamağa ayrılmıştır (Maslow, 1943; akt. Çoban, 2021). Hiyerarşi içerisinde bir üst basamağa geçen bireyin alttaki basamaktan yeterli düzeyde ihtiyaçlarını karşılıyor olması beklenmektedir. Bu teori ışığında bakıldığında, deprem yaşantısı sonucunda bireylerin fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılayamamaları ve bu sebeple de diğer üst basamaklara geçmekte zorlanmaları öngörülebilir.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanamadığı veya zor şartlar altında karşılandığı durumlarda yaşam doyumlarının ve umut düzeylerinin incelenmesinin kritik bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Deprem yaşantısı da çocukların günlük akışlarını değiştiren, birçok temel ihtiyacının karşılanmasının zorlaştığı bir durum olması sebebiyle bu kapsamda çocukların yaşam doyumu ve umut düzeylerinin incelenmesi oldukça önemlidir. Belirtilen sebepler doğrultusunda bu çalışmada 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen çocukların yaşam doyumlarının ve umut düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ele alınan araştırma problemleri şu şekildedir:

1. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri deprem anında yaşanan şehre göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri deprem sonrası yaşanan şehre göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri deprem sonrası konaklama yerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri deprem sonrası kayıp durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

İki ya da daha fazla değişken arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma modeli kapsamında açıklayıcı araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Ek olarak, bir değişkendeki özelliklerin diğer bir değişkende farka yol açıp açmadığını belirlemek amacıyla da nedensel karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2008).

2.2.Evren ve Örneklem

Çalışmanın amacı 6 Şubat 2023 tarihli ve Kahramanmaraş merkezli şiddetli depremlerden etkilenen çocuklara yönelik olduğu için bu araştırmanın evrenini başta Adıyaman ve Hatay olmak üzere depremden maddi, manevi veya can kaybı olarak etkilenen 11 ildeki 7-18 yaş arası ulaşılabilen çalışmaya katılmaya gönüllü çocuklar oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise bu illerde depremden etkilenen 7-18 yaş arası n=103 çocuk oluşturmaktadır. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla elde edilmiştir. Depremler sonrası bir sosyal sorumluluk projesi kapsamında deprem bölgesinde çadır kent, konteyner kent, yurt ve otellerde bulunan çalışmanın yazarları, ebeveyn onayları doğrultusunda çocuklarla yüz yüze görüşerek ve anket formlarını doldurarak verileri toplamıştır. Araştırmanın etik açıdan uygunluğu için Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve

Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan etik onay alınmıştır. Veri toplama aşamasında maddi-manevi veya zaman bakımından sorunlarla karşılaşılacağı ve gerek can kaybından gerekse de kişisel sebeplerden dolayı bazı ailelerden ebeveyn onayı alınamayacağı öngörüldüğü için örnekleme tekniği olarak olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yöntemi (convenience sampling method) (Etikan vd., 2016) kullanılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemine göre; çevre koşulları doğrultusunda en kolay erişim sağlanabilen çocuklar örneklem olarak seçilmelidir (Benoot vd., 2016; akt. Yağar & Dökme, 2018).

Veri toplama aşamasında kullanılan kişisel bilgi formu ile çocuklara ait bazı demografik özellikler ve bilgiler elde edilmiştir. 103 kişilik örneklem grubunun demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler					Toplam
Yaş grubu					
	7 – 11 yaş	12 – 18 yaş			
Frekans (n)	34	69			103
Yüzde (%)	33.0	67.0			100.0
Cinsiyet					
	Kadın	Erkek			
Frekans (n)	60	43			103
Yüzde (%)	58.3	41.7			100.0
Deprem anında yaşanan şehir					
	Adıyaman	Hatay	Diğer		
Frekans (n)	72	23	8		103
Yüzde (%)	69.9	22.3	7.8		100.0
Deprem sonrası yaşanan şehir					
	Adıyaman	Hatay	Diğer		
Frekans (n)	70	18	15		103
Yüzde (%)	68.0	17.4	14.6		100.0
Deprem sonrası konaklama yeri					
	Çadır	Ev	Konteyner	Diğer	
Frekans (n)	27	31	35	10	103
Yüzde (%)	26.2	30.1	34.0	9.7	100.0
Deprem sonrası kayıp durumu					
	Can kaybı	Maddi kayıp	İkisi de	Hiçbiri	
Frekans (n)	46	14	19	24	103
Yüzde (%)	44.7	13.6	18.4	23.3	100.0

Tablo 1’de araştırma grubunu oluşturan örnekleme ait demografik değişkenlerin frekans dağılımları verilmiştir. Araştırmanın örneklemini 7 – 18 yaş arasındaki 103 kişi oluşturmaktadır. Bu kişilerin 33.0%’ünü (34 kişi) 7 – 11 yaş arasındaki çocuklar ve 67.0%’sini (69 kişi) ise 12 – 18 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. Piaget’in Bilişsel Gelişim Kuramı’na göre 7-11 yaş aralığı somut işlemler dönemi, 11-18 yaş aralığı ise soyut dönemi kapsamaktadır (Siyez, 2021). Gelişim dönemlerinin farklılığı nedeniyle analizler iki kategori halinde yapılmıştır. Ayrıca, örneklemin 58.3%’ü (60 kişi) kız çocuklardan, 41.7%’si (43 kişi) ise erkek çocuklardan oluşmaktadır. 103 çocuğun 69.9%’u (72 kişi) depremlerin meydana geldiği tarihlerde

Adıyaman'da, 22.3%'ü (23 kişi) Hatay'da ve 7.8%'i (8 kişi) ise depremde etkilenen diğer şehirlerden birinde yaşadıklarını belirtmiştir. Depremler meydana geldikten sonra ise araştırmanın yürütüldüğü sırada örneklemin 68.0%'i (70 kişi) Adıyaman'da, 17.4%'ü (18 kişi) Hatay'da ve 14.6%'sı ise depremde etkilenen diğer şehirlerden birinde yaşadığını belirtmiştir. Örneklemini oluşturan 103 çocuğun 26.2%'si (27 kişi) depremler sonrası çadırda, 30.1%'i (31 kişi) evde, 34.0%'ü (35 kişi) ise konteynerde konaklamaktadır. 9.7%'si ise çadır, ev ya da konteynerde konaklamamakta, diğer konaklama yerlerinden birinde kalmaktadır. Ayrıca, örneklemin 44.7%'si (46 kişi) depremler sonrası ailesi ya da çevresinde can kaybı, 13.6%'sı (14 kişi) maddi kayıplar yaşamıştır. 18.4%'ü (19 kişi) hem can hem de maddi kayıp yaşamıştır ve 23.3%'ü (24 kişi) ise herhangi bir maddi ya da manevi bir kayıp yaşamamıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın analizi için gerekli veriler “Çocuklar İçin Çok Boyutlu Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “Çocuklarda Umut Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir.

Seligson ve arkadaşları tarafından (2003) geliştirilen, Siyez ve Kaya tarafından (2008) Türkçe'ye uyarlanan *Çocuklar İçin Çok Boyutlu Yaşam Doyumu Ölçeği* (ÇBÖYDÖ) 7 maddeden oluşmaktadır ve herhangi bir alt boyutu bulunmamaktadır. Madde puanlaması; 1: berbat, 2: mutsuz, 3: çoğu zaman memnun değil, 4: memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit, 5: çoğu zaman memnun, 6: hemen her zaman memnun, 7: harika şeklindedir ve ters puanlanan madde yoktur. Dolayısıyla, çocuk ölçekten 6 ile 42 arasında toplam puan alabilir. Ölçekten alınan toplam puanın artması, yaşam doyumu düzeyinin yükselmesi olarak yorumlanır. Ölçekten toplam 42 puan alan bir çocuk en yüksek yaşam doyumuna sahiptir ve ölçekten toplam 6 puan alan bir çocuk ise en düşük yaşam doyumuna sahiptir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.868 olarak bulunmuştur.

Snyder ve arkadaşları tarafından (1997) geliştirilen, Atik ve Kemer tarafından (2009) Türkçe'ye uyarlanan *Çocuklarda Umut Ölçeği* (ÇUÖ) 6 maddeden oluşmaktadır ve herhangi bir alt boyutu bulunmamaktadır. Madde puanlaması; 1: hiçbir zaman, 2: nadiren, 3: bazen, 4: sık sık, 5: çoğu zaman, 6: her zaman şeklindedir ve ters puanlanan madde yoktur. Dolayısıyla, çocuk ölçekten 6 ile 36 arasında toplam puan alabilir. Ölçekten alınan toplam puanın artması, umut düzeyinin yükselmesi olarak yorumlanır. Ölçekten toplam 36 puan alan bir çocuk en yüksek umut düzeyine sahiptir ve ölçekten toplam 6 puan alan bir çocuk ise en düşük umut düzeyine sahiptir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.773 olarak bulunmuştur.

Ölçeklerin güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla 103 kişilik örneklem grubunun ölçeklere verdiği cevaplara ait Cronbach's Alpha (α) iç tutarlılık katsayıları (Cronbach, 1951) elde edilmiştir. Cronbach Alfa (α) değeri yükseldikçe anketin güvenilirliği de artmaktadır. Yüksek güvenilirlik, kullanılan ölçekteki tüm maddelerin aynı tutumu ölçtüğü anlamına gelir (Arslan, 2003).

Tablo 2*ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ Güvenilirlik Analizi*

Ölçekler	Cronbach Alfa Katsayısı	Ölçek Maddeleri	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde silinirse yeni Cronbach Alfa Katsayısı
ÇBÖYDÖ	0.868	Madde 1	0.665	0.847
		Madde 2	0.579	0.860
		Madde 3	0.707	0.838
		Madde 4	0.650	0.848
		Madde 5	0.658	0.847
		Madde 6	0.746	0.831
ÇUÖ	0.773	Madde 1	0.405	0.766
		Madde 2	0.440	0.758
		Madde 3	0.539	0.734
		Madde 4	0.601	0.717
		Madde 5	0.529	0.737
		Madde 6	0.596	0.720

Tablo 2'ye göre örneklem grubuna uygulanan ÇBÖYDÖ ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri $\alpha=0.868$ ve ÇUÖ ölçeğinin ise Cronbach's Alpha değeri $\alpha=0.773$ elde edilmiştir. ÇBÖYDÖ oldukça güvenilirdir ve ÇUÖ ise kabul edilebilir güvenilirliktedir. Madde-toplam korelasyonları ÇBÖYDÖ için 0.579 – 0.746 aralığında, ÇUÖ için ise 0.405 – 0.601 aralığında değerler almıştır. Madde-toplam korelasyonu değeri için 0.30 ve daha yüksek değerler kabul edilebilirdir ve bireyleri iyi ayırt ettiği kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2007). ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ ölçeklerinden herhangi bir maddeyi çıkardığımızda kalan 5 maddeden elde edilen Cronbach Alfa değerleri herhangi bir madde çıkarmadan önceki Cronbach Alfa değerlerinden daha düşüktür. Ölçeklerden herhangi bir madde çıkarıldığında ölçeklerin güvenilirlikleri düşmektedir. Sonuç olarak, ölçeklerden çıkarılacak bir madde yoktur ve ölçek maddelerinin toplam puana katkıları iyi düzeydedir.

2.4.Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen verilerin analizinde “Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26.0” istatistik paket programı kullanılmıştır. Demografik özelliklerin değerlendirilmesinde frekans dağılımları kullanılmıştır. En düşük toplam puan, en yüksek toplam puan, ortalama toplam puan, ortalama düzey (%) ve standart sapma tanımlayıcı istatistikleri ile ölçeklere ait özet istatistikler elde edilmiştir. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile ölçek toplam puanlarına ait popülasyona ilişkin normallik sınamaları gerçekleştirilmiştir ve ölçek toplam puanlarının normal dağılım varsayımını sağlamayan bir popülasyondan geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, bağımsız değişkenlere göre anlamlı farklılıkların araştırılmasında parametrik olmayan testlerden faydalanılmıştır. Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı ile iki ölçek arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti yorumlanmıştır.

BULGULAR

Tablo 3'te 103 çocuktan oluşan örneklemin kullanılan iki ölçekten elde ettikleri toplam puanlara ilişkin bazı özet istatistikler verilmiştir.

Tablo 3

Ölçek Toplam Puanlarına İlişkin Özet İstatistikler

Ölçekler	En düşük toplam puan	En yüksek toplam puan	Ortalama toplam puan	Ortalama düzey (%)	Standart Sapma
Çocuklar İçin Çok Boyutlu Yaşam Doyumu Ölçeği (ÇBÖYDÖ)	6.00	42.00	30.23	71.98	8.26
Çocuklarda Umut Ölçeği (ÇUÖ)	6.00	36.00	25.18	69.94	6.23

Örneklem grubunda her iki ölçek için de hem en düşük hem de en yüksek düzeylere sahip çocuklar bulunmaktadır. ÇBÖYDÖ'den alınan en düşük toplam puan 6, en yüksek toplam puan ise 42'dir. ÇUÖ'den alınan en düşük toplam puan 6, en yüksek toplam puan ise 36'dır. Ayrıca, ÇBÖYDÖ'de ortalama toplam puan 30.23, ortalama yaşam doyumu düzeyi 71.98% ve toplam puanlara ilişkin standart sapma 8.26 olarak elde edilmiştir. ÇUÖ'de ortalama toplam puan 25.18, ortalama yaşam doyumu düzeyi 69.94% ve toplam puanlara ilişkin standart sapma 6.23 olarak elde edilmiştir.

Kolmogorov-Smirnov (Massey Jr., 1951) ve Shapiro-Wilk (Shapiro ve Wilk, 1965) normallik testleri ile örneklem grubundan elde edilen ölçek toplam puanlarının ait olduğu popülasyonun normallik sınaması gerçekleştirilmiştir. Bu testlerde sıfır hipotezi örneklem grubunun normal dağılım gösteren bir popülasyondan geldiğidir.

Tablo 4

ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ Toplam Puanlarına İlişkin Normallik Sınaması

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov		Shapiro-Wilk	
	İstatistik	p-değeri	İstatistik	p-değeri
ÇBÖYDÖ	0.097	0.018	0.940	<0.001
ÇUÖ	0.129	<0.001	0.937	<0.001

Tablo 4'e bakıldığında hem Kolmogorov-Smirnov hem de Shapiro-Wilk normallik testleri için, p-değerleri iki ölçek için de 0.05'ten küçüktür ve sıfır hipotezi reddedilir. Örneklem grubundan elde edilen toplam puanlar normal dağılım gösteren bir popülasyondan gelmemektedir.

ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ toplam puanları normal dağılım varsayımını sağlamadığı için ölçek toplam puanları arasındaki ilişki Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı yardımıyla ölçülmüştür. ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ için Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı değeri 0.486 olarak elde edilmiştir ve korelasyon katsayısının anlamlılığına ilişkin p-değeri <0.001 olarak elde edilmiştir. Ölçek toplam puanları arasında 99% güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı, aynı

yönlü ve güçlü bir ilişki vardır. Çocukların yaşam doyumları yükselirken umutları da yükselmekte veya yaşam doyumları düşerken umutları da düşmektedir.

Tablo 5 ve Tablo 6’da ölçek toplam puanlarının çocukların demografik özelliklerine bağlı ortalama toplam puanları, standart sapmaları (s.s.) ve gruplar arası farklılıkların anlamlılığına ilişkin p-değerleri verilmiştir. ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ toplam puanlarının normal dağılım gösteren popülasyonlardan gelmediği sonucuna Tablo 3’te gösterilmektedir. Dolayısıyla, normallik varsayımı sağlanmadığı için gruplar arası farklılıkların araştırılmasında parametrik olmayan Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi (K-W ANOVA) testleri kullanılmıştır. Dunn Bonferroni testi ile de farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığı test edilmiştir. Analizler 95% güven düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5

ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ Toplam Puanlarının Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Bağımsız Değişkenler		ÇBÖYDÖ	p-değeri	ÇUÖ	p-değeri
Yaş					
7 – 11 yaş arası	Ortalama ± s.s.	34.68 ± 5.07	<0.001*	26.76 ± 4.87	0.155
12 – 18 yaş arası		28.04 ± 8.67		24.41 ± 6.70	
Cinsiyet					
Kadın	Ortalama ± s.s.	29.95 ± 8.02	0.536	25.68 ± 5.78	0.511
Erkek		30.63 ± 8.67		24.49 ± 6.82	

*: 95% güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık

Tablo 5 incelendiğinde, çocuklarının yaşam doyumu ölçeği ($p<0.001$) toplam puan ortalaması yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. 7 – 11 yaş arası çocukların yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 34.68, 12 – 18 yaş arası çocukların ise yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 28.04’tür. Depremler sonrasında 7 – 11 yaş arası çocukların yaşam doyumu düzeylerinin 12 – 18 yaş arası çocukların yaşam doyumu düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılır. Çocukların umut ölçeği ($p=0.155$) toplam puan ortalaması ise yaş gruplarına göre bir anlamlı farklılık göstermemektedir. 7 – 11 yaş arası çocukların ve 12 – 18 yaş arası çocukların umut düzeyleri benzer seviyededir.

Depremler sonrasında çocukların yaşam doyumu ölçeği ($p=0.536$) ve umut ölçeği ($p=0.511$) toplam puan ortalaması cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Kız çocukları ve erkek çocukların yaşam doyumu ve umut düzeyleri benzer seviyededir.

Tablo 6

ÇBÖYDÖ ve ÇUÖ Toplam Puanlarının Depremler ile İlgili Bağımsız Değişkenlere Göre Dağılımları

Bağımsız Değişkenler		ÇBÖYDÖ	p-değeri	ÇUÖ	p-değeri
Deprem sırasında bulunulan şehir					
Adıyaman		29.07 ± 8.54		24.18 ± 6.35	
Hatay	Ortalama ± s.s.	33.04 ± 6.72	0.040*	27.96 ± 4.63	0.041*
Diğer		34.50 ± 7.48		26.25 ± 7.23	
Deprem sonrası yaşanan şehir					
Adıyaman		29.06 ± 8.66		24.31 ± 6.36	
Hatay	Ortalama ± s.s.	31.22 ± 7.17	0.055	27.61 ± 5.05	0.127
Diğer		34.53 ± 6.07		26.33 ± 6.28	
Deprem sonrası konaklama yeri					
Çadır		31.56 ± 6.65		25.93 ± 4.19	
Ev	Ortalama ± s.s.	31.45 ± 7.08	0.010*	24.87 ± 6.14	0.303
Konteyner		26.51 ± 9.57		24.11 ± 7.51	
Diğer		35.90 ± 5.70		27.90 ± 5.99	
Deprem sonrası kayıp durumu					
Can kaybı		30.98 ± 7.14		24.89 ± 5.49	
Maddi kayıp	Ortalama ± s.s.	28.29 ± 9.97	0.082	23.79 ± 8.94	0.355
İkisi de		26.47 ± 9.52		24.26 ± 6.37	
Hiçbiri		32.92 ± 7.29		27.29 ± 5.43	

*: 95% güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık

Tablo 6 incelendiğinde, çocukların yaşam doyumu ölçeği (p=0.040) toplam puan ortalaması deprem sırasında bulunulan şehre göre anlamlı farklılık göstermektedir. Depremlere Adıyaman'da yakalanan çocukların depremler sonrası yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 29.07, depremlere Hatay'da yakalanan çocukların depremler sonrası yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 33.04 ve depremlere diğer şehirlerden birinde yakalanan çocukların ise depremler sonrası yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 34.50'dir. Depremlere Adıyaman'da yakalanan çocukların depremler sonrası yaşam doyumu düzeyleri, depremlere diğer şehirlerde yakalanan çocuklardan daha düşüktür.

Çocukların umut ölçeği (p=0.041) toplam puan ortalaması deprem sırasında bulunulan şehre göre anlamlı farklılık göstermektedir. Depremlere Adıyaman'da yakalanan çocukların depremler sonrası umut ölçeği toplam puan ortalaması 24.18, depremlere Hatay'da yakalanan çocukların depremler sonrası umut ölçeği toplam puan ortalaması 27.96 ve depremlere diğer şehirlerden birinde yakalanan çocukların ise depremler sonrası umut ölçeği toplam puan ortalaması 26.25'tir. Depremlere Adıyaman'da yakalanan çocukların depremler sonrası umut düzeyleri, depremlere diğer şehirlerde yakalanan çocuklardan daha düşüktür.

Çocukların yaşam doyumu ölçeği ($p=0.055$) ve umut ölçeği ($p=0.127$) toplam puan ortalaması depremler sonrasında ikamet edilen şehre göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Depremler sonrasında ikamet edilen şehir fark etmeksizin çocukların yaşam doyumu düzeyleri ve umut düzeyleri benzer seviyededir.

Çocukların yaşam doyumu ölçeği ($p=0.010$) toplam puan ortalaması deprem sonrası konaklanan yerlere göre anlamlı farklılık göstermektedir. Deprem sonrası konteynerde konaklayan çocuklar en düşük yaşam doyumu düzeyine sahiptir ve yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 26.51'dir. Ayrıca, deprem sonrası diğer yerlerde (yurt, otel, konukevi vs.) konaklayan çocuklar en yüksek yaşam doyumu düzeyine sahiptir ve yaşam doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 35.90'dır. Çocukların umut ölçeği ($p=0.303$) toplam puan ortalaması ise depremler sonrası konaklanan yere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Depremler sonrasında kalınan yer fark etmeksizin çocukların umut düzeyleri benzer seviyededir.

Çocukların yaşam doyumu ölçeği ($p=0.082$) ve umut ölçeği ($p=0.355$) toplam puan ortalaması depremler sonrası kayıp durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Depremler sonrasında can ya da maddi kayıp fark etmeksizin çocukların yaşam doyumu düzeyleri ve umut düzeyleri benzer seviyededir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, deprem yaşamış çocuk katılımcıların yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Çocukların yaşam doyumu yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bununla birlikte umut düzeyleri hem yaşa hem cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Deprem sonrası yaşanan şehre göre yaşam doyumu ve umut düzeyleri anlamlı bir farklılaşma göstermemekle birlikte, depremlere Adıyaman'da yakalanan çocukların depremler sonrası yaşam doyumu ve umut düzeyleri depremlere diğer şehirlerde yakalanan çocuklardan daha düşüktür. Çocukların umut düzeyleri deprem sonrası konaklanan yere göre bir farklılık göstermemekle birlikte yaşam doyumu düzeyleri deprem sonrası konaklanan yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Son olarak, çocukların yaşam doyumu ve umut düzeylerinin depremler sonrasındaki kayıp durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Çocukların yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasındaki anlamlı ilişki araştırmanın bulgularından biri olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bulguya göre, çocukların yaşam doyumları yükselirken umut düzeyleri de yükselmekte ve yaşam doyumları düşerken umut düzeyleri de düşmektedir. Literatürde depremi yaşayan çocukların yaşam doyumu ve umut düzeylerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte farklı yaş gruplarıyla yapılmış benzer araştırma bulguları bulunmaktadır. Hemşirelik öğrencileriyle (İnce, 2018), spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerle (Ünlü vd., 2022), ergenlerle (Cotton Bronk vd., 2009) ve otizmlili çocuğu olan anne babalarla (Mutlu vd., 2021) yürütülmüş araştırmalarda yaşam doyumu ile umut düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca çocuklarda umut düzeylerinin yaşam doyumunu yordadığını gösteren araştırma bulguları da mevcuttur (Güngör & Avcı, 2017; Marques vd., 2013). Araştırma bulgularından farklı olarak Erci ve arkadaşlarının (2017) yaşlı bireylerde öz bakım gücü ve yaşam doyumunun umut düzeylerine etkisini incelediği araştırmasında yaşlı bireylerin yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tüm bu araştırma verileri değerlendirildiğinde yaşlı bireylerin yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamasına rağmen çocuklar da dahil olmak üzere diğer yaş gruplarındaki bireylerin yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Buna ek olarak çocukların umut düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki anlamlı ilişkiler, umut ve yaşam doyumunun kavramsal açıklamaları doğrultusunda beklendiği bir bulgu olarak kabul edilebilir. Depremi yaşayan çocukların umut düzeyleri yükseldikçe yaşam doyumları da yükselmekte ve umut düzeyleri düştükçe yaşam

doyumları da düşmektedir. Bir başka ifadeyle, depremden sonraki yaşantılarında umut etmeyi sürdüren çocukların yaşam doyumları da daha yüksek olabilmekte ve yaşam doyumları daha iyi düzeyde olan çocuklar umut etmeyi sürdürebilmektedir.

Çocukların yaşam doyumu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yani katılımcıların yaşı arttıkça yaşam doyumunun azaldığı görülmüştür. Depremden etkilenen çocuklarla ilgili olmamakla birlikte literatürde çocuklarla yapılmış az sayıda benzer araştırma bulgusu vardır. Şan'ın (2023) 10-13 yaş aralığındaki ortaokul öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada da benzer şekilde; öğrencilerin yaşam doyumlarında cinsiyet değişkenine göre farklılaşma bulunmazken yaş düzeyi arttıkça yaşam doyumu puanlarının düşüş gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yam ve Kumcağız'ın (2020) ortaokul öğrencilerinin okul doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide umudun aracı rolünü inceledikleri çalışmada; yaşam doyumu düzeylerinin, cinsiyet değişkenine göre olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı fakat yaş düzeyi arttıkça yaşam doyumu düzeyinin düştüğü saptanmıştır. Araştırma bulgularından farklı olarak Tuzgöl Dost'un (2007) üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeylerini bazı değişkenlere göre incelediği çalışmasında cinsiyete değişkeni incelendiğinde kızların yaşam doyumu düzeyinin erkeklerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak literatürde deprem sonrası çocukların yaşam doyumu ile cinsiyet ve yaş değişkenlerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Tüm bu bilgilerden yola çıkıldığında, depremi yaşayan çocukların yaşam doyumu düzeylerinde cinsiyet değişkeninin bir etkisinin bulunmadığı ancak yaşın artışıyla birlikte yaşam doyumunun azalma sebeplerinin gelişimsel özelliklerle açıklanabileceği düşünülmektedir. 12-18 yaş aralığında bulunan bireylerin gelişimsel olarak ergenlik döneminde oldukları göz önüne alındığında, bu dönemde soyut düşünme becerilerinin kazanılmış olması yaşadıkları deneyimi anlamlandırma süreçlerini etkileme ihtimali daha yüksek olabilir. Ergenlik dönemi; bireyin yaşamı ve kişiliği ile ilgili önemli değişimlerin yaşandığı bir gelişim dönemidir. Bu dönemde yaşanan psikolojik ve fiziksel değişimler ergenlerin umut düzeylerini etkileyebilmekte ve önemli bir hale gelmektedir (Cihangir Çankaya & Meydan, 2018). Ergenlik döneminde bulunan bireyler gelecekleri hakkında karar vermek, amaçlar belirlemek ve amaçlarına ulaşmak için çaba göstermek durumundadır. Bu özellikleri sebebiyle ergenlik döneminde stres, depresyon ve kaygı gibi ruhsal zorlanmalar yaşanabilmektedir (Cihangir Çankaya & Meydan, 2018; Davey vd., 2008). Depremler; mağdurlara sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik zorluklar yaşatabilmektedir ve depremle karşılaşan bireyler, sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda psikolojik olarak da yaralanabilmektedirler (Çağatay, 2024; Zhou vd., 2019). Bu bilgiler ışığında Cihanyurdu ve arkadaşlarının (2021) karantina dönemi ve karantina sonrası dönemde ergenlerin geleceğe yönelik umut ve kaygı düzeylerini saptamak amacıyla yürüttükleri çalışmaya bakıldığında, karantina döneminde ergenlerde en çok kaygı yaratan durumların ilk sıralarında sürecin belirsizliği, eğitimlerin aksaması ve okul başarısında düşüş olmuştur. Bu maddeleri sevdiklerinden uzak kalmak, sosyal aktivitelere katılamamak ve ruhsal durumları hakkındaki kaygılar takip etmiştir. Gerçekleşen yıkımlar, sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik şartlar sebebiyle yaşanan depremlerden sonra depremzede ergenlerin de benzer kaygıları yaşaması muhtemel olabilir. Nitekim ergenlik döneminin özellikleri incelendiğinde, soyut işlemler basamağının belirgin özelliklerinden biri olarak ergenlerde ergen benmerkezciliği görülür. Kişisel fabl (kişisel efsane), benmerkezci düşüncenin ergenler üzerindeki bir yansıması olarak ortaya çıkar ve ergen hissettiklerinin diğerleri tarafından anlaşılmayacağını düşünür (Siyez, 2021). İşte bu noktada yaşanan deprem sonrasında da yaşam doyumunun çocuklara kıyasla ergenlerde daha düşük olmasının gelişim özellikleriyle açıklanabilir olduğunu akla getirmektedir.

Çocukların umut düzeyleri hem yaşa hem cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. İlgili literatür incelendiğinde, deprem sonrası çocukların umut düzeyi ile cinsiyet ve yaş değişkenlerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Depremi yaşamış çocuklarla ilgili olmamakla birlikte literatürde çocuklarla yapılmış az sayıda benzer araştırma bulgusu vardır. Cihangir Çankaya ve Canbulat'ın (2017) 4., 5. ve 6. sınıfa devam eden çocuklar

ile yürüttüğü araştırmada cinsiyete göre umut düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yam ve Kumcağız'ın (2020) ortaokul öğrencilerinin okul doyumunu ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkide umudun aracı rolünü inceledikleri araştırmada; umut düzeylerinin, cinsiyet değişkenine göre olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. İnce'nin (2018) hemşirelik öğrencilerinin yaşam doyumunu ile umut düzeyinin ilişkisini incelediği araştırmada öğrencilerin yaş grupları ve cinsiyetlerine göre umut düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Özellikle depremde etkilenen çocukların umut düzeylerinde cinsiyetlerine göre bir farklılaşma olmamasının, deprem deneyiminin cinsiyet fark etmeksizin çocuklarda bir zorlanma yaratmasına ve umut düzeylerinin her iki cinsiyet için de aynı olmasına (Erci vd., 2017) bağlı olabileceği düşünülebilir.

Depremler sonrasında ikamet edilen şehir fark etmeksizin çocukların yaşam doyumunu ve umut düzeyleri benzer seviyededir. Depremler sonrasında depremin yaşandığı bölgelere ve depremde etkilenen bireylere hem kamu kurum ve kuruluşları hem de sivil toplum kuruluşları tarafından maddi destek ve psikososyal destek sağlanmıştır. Depremler sonrasında şehir fark etmeksizin ihtiyaçların belirli düzeylerde karşılanabiliyor olması sebebiyle, ikamet edilen şehirler arasında yaşam doyumunu ve umut düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamış olabileceği düşünülmektedir. Bu bulguya ek olarak, çocukların umut düzeyleri deprem sonrası konaklanan yere göre bir farklılık göstermemekte ancak yaşam doyumunu düzeyleri deprem sonrası konaklanan yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Deprem sonrası konteynerde konaklayan çocuklar en düşük yaşam doyumunu düzeyine sahiptir. Bu bulgu doğrultusunda bireylerin yaşam doyumunun artmasının, öncelikle fiziksel şartlar ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (1943) içerisinde en alt basamakta bireyin bir canlı olmak için ihtiyaç duyduğu ve yaşamının kaynağı olan besin, su, hava ihtiyacı ve uyku, cinsellik, boşaltım gibi fiziksel ihtiyaçları; ikinci basamak olan güvenlik ihtiyacı basamağında ise bireyin güven duygusu içerisinde yaşama ihtiyacı, ailesini ve kendini kaos ve karışıklıklardan uzak tutma eğilimi, ahlaklı olması, iş ihtiyacı söz konusudur (Çoban, 2021). Araştırmanın yürütüldüğü sırada konteyner kent yerleşiminin henüz yeni kurulmuş olması, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin ilk iki basamağındaki ihtiyaçların karşılanmasında zaman zaman zorluk yaşanması ve çocukların sosyal ortamlarının birbirinden kopuk ilerlemesi sebebiyle konteynerde konaklayan çocukların yaşam doyumunun düşük olabileceği düşünülmektedir.

Depremler sonrasında can ya da maddi kayıp fark etmeksizin çocukların yaşam doyumunu düzeyleri ve umut düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Depremde etkilenen çocuklarla ilgili olmamakla birlikte literatürde çocuklarla yapılmış az sayıda farklı araştırma bulgusu vardır. İşgör ve arkadaşlarının (2023) 11-14 yaş aralığındaki mülteci çocuklar ile yürüttüğü araştırmada savaşta yakın kaybı olmayan çocukların yaşam doyumunu ve psikolojik sağlık düzeylerinin; anne, baba veya kardeş kaybı olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde deprem sonrası çocukların yaşam doyumunu ve umut düzeyi ile kayıp durumu değişkeninin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış olmakla birlikte mülteci çocuklarla yürütülen araştırmada farklı bulgular elde edildiği göze çarpmaktadır. Nitekim can ya da maddi kaybın olması bir risk faktörü olarak kabul edilebilir ve kaybı olmayan çocukların yaşam doyumunun daha yüksek olması beklendik bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, 6 Şubat depremlerinin büyük bir alana yayıldığı ve ülke çapında yarattığı etki düşünüldüğünde kendi kaybı olmamasına rağmen benzer yaşantılardan geçen ve hatta belki de depremi yaşamamış olmasına rağmen dolaylı olarak etkilenen çocukların bile yaşam doyumunu ve umut düzeylerini etkileyen ülke çapında sarsıcı bir deprem yaşantısı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Deprem yaşayan çocukların ebeveynlerinden gerekli izinler alınarak verilerin toplanmasının zorluğu sebebiyle 103 çocuğa ulaşılabildiği olması sonuçların genellenebilirliği bakımından bir sınırlılık olarak kabul edilebilir.

Ayrıca 7-18 yaş aralığı geniş bir yaş aralığı olmasına rağmen yaşa ya da gelişim dönemlerine göre tabakalı örnekleme yönteminin kullanılamaması da bir diğer sınırlılık olabilir. Ek olarak deprem yaşamış çocuklarla yürütülen önemli kabul edilebilecek bir araştırmanın nitel bir boyut da eklenerek daha da zenginleştirilmemesi de bir sınırlılık olarak sayılabilir.

Tüm bu araştırma bulgularından yola çıkılarak araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik öneriler sunmak mümkündür. Araştırmanın sınırlılıklarından da yola çıkılarak, olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı daha büyük bir katılımcı grubuna ulaşılarak daha büyük veriler toplanması önerilebilir. Ayrıca elde edilen verilerin daha derinlemesine incelenerek yorumlanabilmesi için nitel araştırma yönteminden de faydalanılarak karma araştırma desenlerinin deprem yaşamış çocuklarla yapılacak çalışmalarda kullanılması faydalı olabilir. Depremi yaşamış çocuklarda yaşam doyumu ve umut gibi önemli psikolojik değişkenlerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmasına ihtiyaç olduğu görüldüğünden deprem yaşamış çocuklarla daha çok araştırma yapılması söylenebilir. Deprem sonrasında çocukların yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasındaki anlamlı ilişkilerden yola çıkılarak, yaşam doyumlarını artırabilmek için umut aşılama tekniklerinden ve umut düzeylerini arttırabilmek için de yaşam doyumlarını arttırıcı yöntemlerden yararlanılması öneri olarak sunulabilir. Son olarak, 6 Şubat depremleri gibi toplumsal düzeyde bir etki yaratan travmatik yaşantılarda çocuklara sunulacak psikolojik hizmetler planlanırken herhangi bir özelliğe bağlı kalmadan tüm çocukların ruh sağlığını korumaya yönelik hareket edilmesinin önemli olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Afandi, L. H., Husniati & H., Sapura H. H. (2021). Exploring the source of well-being for high achiever students. *Premiere Educandum: Jurnal Pendidikan Dasar dan Pembelajaran*. 11(1), 104-119. <https://doi.org/10.25273/pe.v11i1.8767>
- Aka, M. (2024). Zorlu yaşam olaylarını anlamlandırmada dünyaya ilişkin varsayımlar ve din. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 181-207.
- Akgül Gök, F. & Arslan Özdemir, E. (2020). Sosyal hizmet uygulamalarında “umut”. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 31(2), 604-617. <https://doi.org/10.33417/tsh.685832>
- Aksungur, İ., & Çakır Aksungur, F. (2023). Deprem ve deprem sonrası çocuğun gelişimi: sosyal duygusal gelişim. 2. *Uluslararası Avrasya Sağlık Bilimleri Kongresi. Bildiri Özet Metin Kitabı* (ss. 209-218).
- Andersen, S. L., & Teicher, M. H. (2008). Stress, sensitive periods and maturational events in adolescent depression. *Trends in Neurosciences*, 31, 183-191. <https://doi.org/10.1016/j.tins.2008.01.004>
- Arslan, M. (2003). Popüler dindarlık ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 3(4), 97-116.
- Atik, G., & Kemer, G. (2009). Çocuklarda Umut Ölçeği'nin psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 8(2), 379-390.
- Bekil, F. (2021). *Üniversite öğrencilerinde aile işlevselliği ile uyumsuz mükemmeliyetçilik ilişkisinde ayrışma-bireyleşmenin aracı rolü*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Boddy, J., O'Leary, P., Tsui, M. S., Pak, C. M., & Wang, D. C. (2018). Inspiring hope through social work practice. *International Social Work*, 61(4), 587-599.

- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cengiz, S., & Peker, A. (2023). Deprem sonrası yetişkin bireylerin depresyon düzeylerinin incelenmesi. *TRT Akademi Dergisi*, 8(18), 652-668. <https://doi.org/10.37679/trta.1277689>
- Cihangir Çankaya, Z., & Meydan, B. (2018). Ergenlik döneminde mutluluk ve umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 207-222. <https://doi.org/10.17755/esosder.316977>
- Cihangir Çankaya, Z., & Canbulat, N. (2017). Orta çocukluk döneminde umut ve ebeveynlere güvenli bağlanma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 1-20. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.317054>
- Cihanyurdu, İ., İlbasmış, Ç., Aksoy, A. T., Ünver, H., & Arman, A. R. (2021). COVID-19 salgınında ergenlerin geleceğe yönelik kaygı ve umut düzeyleri. *Turkish Journal of Child & Adolescent Mental Health*, 28(1), 19-26. <https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2020.68552>
- Collins, P. H. (2015). Intersectionality's definitional dilemmas. *Annual Review of Sociology*, 41, 1-20. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073014-112142>
- Costa, P. J. C., Inman, R. A., & Moreira, P. A. S. (2022). The brief multidimensional students' life satisfaction scale (bmslss): Further evidence of factorial structure, reliability, and relations with other indicators of subjective wellbeing. *Applied Research Quality Life*, 17, 3541-3558. <https://doi.org/10.1007/s11482-022-10078-4>
- Cotton Bronk, K., Hill, P. L., Lapsley, D. K., Talib, T. L., & Finch, H. (2009). Purpose, hope, and life satisfaction in three age groups. *The Journal of Positive Psychology*, 4(6), 500-510. <https://doi.org/10.1080/17439760903271439>
- Creswell, J. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New Jersey, Pearson: Merrill Prentice Hall.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Çağatay, A. (2024). Deprem sonrası travma, tükenmişlik ve yaşam doyumu üzerine bir araştırma. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1), 724-745. <https://doi.org/10.54688/ayd.1412823>
- Çam, Z., & Artar, M. (2014). Ergenlikte yaşam doyumu: Okul türleri bağlamında bir inceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 23-46.
- Çetiner, T., & Çelikkaleli, Ö. (2023). Üniversite öğrencilerinde uyumsuz mükemmeliyetçilik ile tükenmişlik arasındaki ilişkide öz-düzenleme ve öz-şefkatin aracılık rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 1622-1645.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Çoban, G. S. (2021). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizli yetenekler. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 111-118.
- Davey, C. G., Yücel, M., & Allen, N. B. (2008). The emergence of depression in adolescence: Development of the prefrontal cortex and the representation of reward. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 32(1), 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2007.04.016>

- Demirci, İ. (2020). School engagement and well-being in adolescents: mediating roles of hope and social competence. *Child Indicators Research*, 13, 1573–1595. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09722-y>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Erci, B., Yılmaz, D., & Budak, F. (2017). Yaşlı bireylerde özbakım gücü ve yaşam doyumunun umut düzeylerine etkisi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(2), 72-76. <https://doi.org/10.14744/phd.2017.52714>
- Erkan, S. (2010). Deprem yaşayan ve yaşamayan okul öncesi çocukların davranışsal/duygusal sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 55-66.
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Güngör, A., & Avcı, M. (2017). Examining the relationship between hope and life satisfaction among middle school students. *Journal of Pedagogical Research*, 1(1), 54-63.
- Gümüş, B. & Çakır, E. (2023). *Deprem yaşayan genç bireylerin fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu ve sağlıklı beslenme düzeyinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Haugan, G., Hanssen, B., & Moksnes, U. (2013). Self-transcendence, nurse–patient interaction and the outcome of multidimensional well-being in cognitive intact nursing home patients. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 27(4), 882-893. <https://doi.org/10.1111/scs.12000>
- Huebner, E. S., Drane, J. W., & Valois, R. F. (2000). Levels of demographic correlates of adolescent life satisfaction reports. *School Psychology International*, 21, 281–292.
- Huebner, E. D. (2004). Research on assessment of life satisfaction of children and adolescents. *Social Indicators Research*, 66, 3-33.
- İnce, Y. (2018). *Hemşirelik öğrencilerinin yaşam doyumu ile umut düzeyi ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Okan Üniversitesi.
- İşgör, İ. Y., Akan, İ., & Akan, M. (2023). Mülteci çocukların aleksitimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracı rolü. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 174-197.
- Karaarslan, İ., Yavuz, B., Özdemir, S., Çakar, S., & Tatlı, M. (2023). 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri sonrası ilköğretim öğretmenlerinin durumluk kaygı düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 10(97), 1560–1564. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8200759>
- Karababa, A. (2020). The moderating role of hope in the relationship between maladaptive perfectionism and anxiety among early adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*, 181(2-3), 159-170. <https://doi.org/10.1080/00221325.2020.1745745>
- Karabacak Çelik, A. (2023). Deprem sonrası travma belirtileri, umut ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TRT Akademi*, 8(18), 574-591. <https://doi.org/10.37679/trta.1275268>

- Kırman, F. (2023). Deprem sonrası travmatik stres tepkileri ve sosyal medyada yansımaları. *Antakiyat*, 6(1), 15-30.
- Kurt, E., & Gülbahçe, A. (2019). Van depremini yaşayan öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 957-972.
- Köse, A., Kartal, İ., & Uzun, M. (2023). Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ve yaşam doyumları: 6 Şubat 2023 depremi sonrası bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 94-115.
- Marques, S. C., Lopez, S. J., & Mitchell, J. (2013). The role of hope, spirituality and religious practice in adolescents' life satisfaction: Longitudinal findings. *Journal of Happiness Studies*, 14(1), 251-261. <https://doi.org/10.1007/s10902-012-9329-3>
- Massey Jr., F.J. (1951). The Kolmogorov-Smirnov test for goodness of fit. *Journal of the American Statistical Association*, 46(253), 68-78. <https://doi.org/10.1080/01621459.1951.10500769>
- Mutlu, H., Vardarcı, G., & Girli, A. (2021). Otizmli çocuğu olan anne babaların yaşam doyumu, sosyal destek ve umut düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 153-167. <https://doi.org/10.53444/deubefd.870973>
- Pargament, K. I. (2007). *Spiritually integrated psychotherapy: Understanding and addressing the sacred*. New York, Guilford.
- Park, N., Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23, 603-619. <https://doi.org/10.1521/jscp.23.5.603.50748>
- Pivarc, J. (2023). Preconceptions of happiness and satisfaction: the perspective of children from czech primary schools. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 16(2), 128-139. <http://dx.doi.org/10.7160/eriesj.2023.160204>
- Schrank, B., Stanghellini, G., & Slade, M. (2008). Hope in psychiatry: a review of the literature. *Acta psychiatrica scandinavica*, 118(6), 421-433. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.2008.01271>
- Seligson, J. L., Huebner, E. S., & Valois, R. (2003). Preliminary validation of the brief multidimensional students' life satisfaction scale (BMSLSS). *Social Indicators Research*, 61(2), 121-145. <https://doi.org/10.1023/A:1021326822957>
- Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*, 52(3-4), 591-611. <https://doi.org/10.2307/2333709>
- Siyez, D. M., & Kaya, A. (2008). Validity and reliability of the brief multidimensional students' life satisfaction scale with Turkish children. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 26(2), 139-147. <https://doi.org/10.1177/0734282907307802>
- Siyez, D. M. (2021). *Çocuk ve ergen gelişimi: Çok boyutlu bir bakış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Snyder, C. R., Hoza, B., Pelham, W. E., Rapoff, M., Ware, L., Danovsky, M., Highberger, L., Rubinstein, H., & Stahl, K. J. (1997). The development and validation of the children's hope scale. *Journal of Pediatric Psychology*, 22(3), 399-421. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/22.3.399>

- Suldo, S., & Huebner, S. (2006). Is extremely high life satisfaction during adolescence advantageous?. *Social Indicators Research*, 78(2), 179-203. <http://dx.doi.org/10.1007/s11205-005-8208-2>
- Şan, İ. (2023, Ağustos). Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları. D. N. Bilgili (Başkan), *Avrupa 2. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Konferansı*, Belgrad.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 132-143.
- Uğur, M., Kartal, F., Mete, B., Tamam, L., & Demirkol, M. E. (2021). Deprem sonrası akut stres bozukluğu olanlarda travma esnasındaki çözülmenin, anksiyete düzeyi, algılanan stres, anksiyete duyarlılığı ve deprem stresiyle baş etme ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32(4), 253-260. <https://doi.org/10.5080/u25892>
- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). (2023). *Humanitarian situation report no. 1*. [https://www.unicef.org/turkiye/media/15136/file/UNICEF%20Türkiye%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%201%20\(Earthquake\)%2016%20February%202023.pdf#page=4.56](https://www.unicef.org/turkiye/media/15136/file/UNICEF%20Türkiye%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%201%20(Earthquake)%2016%20February%202023.pdf#page=4.56)
- Usta, E., & Yükseler, M. (2021). Afetlerde sosyal medya kullanımı ve etik ikilemler: İzmir Seferihisar depremi örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2), 249-269. <https://doi.org/10.35341/afet.981246>
- Uz Baş, A., & Yurdabakan, İ. (2017). Psikolojik sağlamlık ve okul ikliminin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu yordama gücü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 202-214. <https://doi.org/10.21764/efd.32175>
- Ünlü, H., Balanlı, O. F., Yücenant, M., & Karahan, M. (2022). Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin pozitif ve negatif duygu, sürekli umut ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi: Tanımlayıcı araştırma. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 1-10. <https://dx.doi.org/10.5336/sportsci.2021-85008>
- Valle, M. F., Huebner, E. S., & Suldo, S. M. (2006). An analysis of hope as a psychological strength. *Journal of school psychology*, 44(5), 393-406. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.03.005>
- Varela, J. J., Alfaro, J., Melipillan, R., Gomez D. O., & Carrasco, M. G. (2020). Perceptions of safety, satisfaction with neighborhood and life satisfaction among chilean adolescents. *Child Indicators Research*, 13, 1489–1502. <https://doi.org/10.1007/s12187-019-09649-z>
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yam, F. C., & Kumcağız, H. (2020). Ortaokul öğrencilerinin okul doyumu ile yaşam doyumları arasındaki ilişki: umudun aracı rolünün incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2113-2130. <https://doi.org/10.33206/mjss.720592>
- Yavaş, H. (2021). *Ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığı davranışları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlık ve benlik saygısının aracı rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Yeastling, K. and Jung, S. (2010). *Hope in motion*. *Journal of Creativity in Mental Health*, 5(3), 305–319.
- Yıldız, B., & Akkoyun, A. Z. (2023). Deprem sonrası psikiyatrik destek. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 817-820.

- Young, P., Hong, P., Hodge, D.R. and Choi, S. (2015). Spirituality, hope, and self-sufficiency among low-income job seekers. *Social Work*, 60(2): 155–64
- Zhou, X., Zhen, R. & Wu, X. (2019). Trajectories of academic burnout in adolescents after the Wenchuan earthquake: a latent growth mixture model analysis. *School Psychology International*, 40(2), 183-199.
- Qi, D., & Wu, Y. (2020). Family income and children's emotional wellbeing: The mediational role of parents' life satisfaction and emotional wellbeing in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 7573. <https://doi.org/10.3390/ijerph17207573>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

On February 6, 2023, two devastating earthquakes centered in Kahramanmaraş occurred and 11 provinces were affected by these earthquakes. In this study, it is aimed to examine the relationship between life satisfaction and hope levels of children living in earthquake zones and affected by earthquakes. It is seen that examining the life satisfaction and hope levels of children in situations where their basic needs cannot be met or are met under difficult conditions is of critical importance. Since the earthquake experience is a situation that changes the daily flow of children and makes it difficult to meet many basic needs, it is very important to examine the life satisfaction and hope levels of children in this context. In line with the stated reasons, this study aims to examine the life satisfaction and hope levels of children affected by the February 6, 2023 Kahramanmaraş-based earthquakes. Hope is an effective factor for individuals to cope with negative experiences in a healthy way. Hope is related to thinking about the future or coping in the present and is categorized as a state of emotion. It is a state of turning from a negative perspective to a positive perspective. Life satisfaction can be defined as a general cognitive evaluation of whether individuals are satisfied with their lives in terms of certain areas of life (such as the environment they live in, friends, family) or their lives as a whole.

Method

The correlational research method, one of the quantitative research methods, was used to determine whether there is a relationship between two or more variables. Within the scope of the correlational research model, the explanatory research method was utilized. In addition, the causal comparison method was used to determine whether the characteristics in one variable cause a difference in another variable. The study group consisted of 103 children between the ages of 7-18. The non-probabilistic convenience sampling method was used as a sampling technique. In the convenience sampling method, there is the principle that the most easily accessible child is the most ideal one in line with the environmental conditions. Multidimensional Student Life Satisfaction Scale Short Form and Hope in Children Scale were used to collect the data. Spearman correlation coefficient, Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis one-way analysis of variance were used. Spearman correlation coefficient was used to determine the relationship between life satisfaction and hope. As a result of the study, a statistically significant relationship was found between life satisfaction and hope levels of child participants who had experienced an earthquake. Although life satisfaction of children did not show a significant difference according to age, city of residence and loss status after the earthquake, it showed a significant difference according to gender, city of residence during the earthquake and place of accommodation after the earthquake. On the other hand, hope levels show a significant difference according to the city where the children lived during the earthquake, age, gender, city of residence, and accommodation after the earthquake.

Results and Discussion

According to the findings obtained from the study, there is a statistically significant relationship between life satisfaction and hope levels of child participants who experienced an earthquake. Although life satisfaction of children does not show a significant difference according to age, it shows a significant difference according to gender. However, hope levels do not show a significant difference according to both age and gender. Although life satisfaction and hope levels do not show a significant difference according to the city of residence after the earthquake, life satisfaction and hope levels of children who were caught in Adıyaman after the earthquakes are lower than children who were caught in other cities after the earthquakes. Although children's hope levels do not differ according to the place of accommodation after the earthquakes, their life satisfaction levels show a significant difference according to the place of accommodation after the earthquakes. Finally, it was found that children's life satisfaction and hope levels did not differ significantly according to their loss status after the earthquakes. It can be said that when planning the psychological services to be provided to children in traumatic experiences that create a social impact such as the February 6 earthquakes, it is important to act to protect the mental health of all children without depending on any particularity. Since it is seen that there is a need for more research on important psychological variables such as life satisfaction and hope in children who have experienced an earthquake, it can be said that more research should be conducted with children who have experienced an earthquake.